



**BEAIVVÁŠ MÁNÁT
LEVE BLANT REPTILER**

MARY AILONIEIDA SOMBÁN MARI

BEAIVVÁŠ MÁNÁT
LEVE BLANT REPTILER

MONDO BOOKS

Bealvváš mánát / Leve blant reptiler
Skrevet av Mary Ailonieida Sombán Mari

Kunstverk © Mary Ailonieida Sombán Mari
/BONO 2020
Alle tekster © Mary Ailonieida Sombán Mari, 2020
KORO.007820

Til boken hører en joik utviklet av Mary Ailonieida Sombán Mari som er tilgjengelig for lytting her:
<https://koro.no/prosjekter/norges-arktiske-universitet-nybygg-for-laererutdanning/>

Bealvváš mánát / Leve blant reptiler
er en del av kunstprosjektet Nordnorsk Lærdom,
kuratert av Bjørn Hatterud og André Gall og
produsert av KORO for Institutt for lærerutdanning
og pedagogikk (ILP) ved Universitetet i Tromsø –
Norges Arktiske Universitet

Oversettelse, språkvask og korrektur:
Tanya Busse, Lill Tove Fredriksen, Erling Kittelsen,
Edward Reibo, Sigbjørn Skåden

Design: Blank Blank / Petri Henriksson,
Sandra Stokka
Skrifttype: Akzidenz Grotesk
Papir: Holmen Book 2.0. 80 gr.
Greyboard 400 gr.
Trykket av: Livonia Print
Utgivelsesår: 2020
Opplag: 2000

ISBN 978-82-692094-0-2



Attán dan girjji Beaivváža beaivváži, eatni Eatnamii, mu máttu-
ide. Sámi boahhteáigái, buot mu fulkkiide, mu ráhkásiidda, mu
vašuheaddjiide – Dá, visot mu boasttuvuođaid, mu traumaide
mu vuoittuide. Áltájoga várjaleaddjiide, Sámi gáhtejeaddjiide,
buot noiddiide, visot engeliidda, eanaháldiide. Deanu háldiide,
badjeolbmuide, luossabivdiide, juigiide, čáliide, máinnasdolas-
teaddjiide, mu vehkiide. Nainasii, Saivui, Saivo, ássiide, girdi
nástiide.

Denne boka er dedisert til solen bakenfor solen, moder jord,
mine forfedre/mødre, den samiske fremtiden, alle mine slekt-
ninger, til alle de som elsker meg, til alle de som hater meg, til
alle mine feil, til alle mine traumaer, til alle mine seiere, til alle
Altaelvas beskyttere, til Sápmis beskyttere, til alle noaider, til alle
englene, jordas beskyttere, Deatnus beskyttere, alle reindrifts-
samer, alle laksefiskere, alle joikere, alle fortellere som skriver,
til eventyrbålbrennerne, til mine hjelpere, til Saivo, alle Saivos
beboere, til Nainas, og til de flyvende stjernene.

Mary Ailonieida Sombán Mari





LEVE BLANT REPTILER

Prolog

Da de brente meg levende på noaidebålet

Hvem skulle tro
at det på grunn av alminnelige menneskerettigheter
som nordmannen selv har
skulle oppstå et sånt helvete;
med én gang starter sjefinga,
samene får ikke gjøre sånn,
de får ikke gjøre slik,
samene er skitne, late jævlør,
urenlige, tyvete sataner,
møkkete luseopphopninger,
drikkfeldig
tykjepakk.

Enn nordmannen?
Har samene noen gang
forbudt nordmannen å snakke sitt eget språk,
forbannet nordmannen sin tro,
forbudt dem å gå i kirken?
Har samene noensinne dratt til kirka deres,
gått løs på folk der,
dratt dem ut derifra,
ordna et jævla stort bål
og brent nordmennene levende på det bålet
fordi de var i kirka?
Har samene noen gang svidd av alle norske kirker,
brent og herjet,
med makt tatt nordmennesenes hus
og forbudt dem å snakke norsk?
Har samene
slaktet, fratatt
og stjålet alt nordmennene eide,
og etterpå løyet og vridd på det,
sagt at det hører til dem?

Har samene
noen gang skrevet
såanne lover for nordmannen,
at alt tilhører dem,
for dermed å kunne sable ned nordmannen i retten
siden de selv har skrevet lovene?

Ville samene
ha stressa seg opp
og begynt å forfølge norske barn,
bygget store indoktrineringskamre for dem?

Ville samene
ha frarøvet dem deres barn,
tvunget barna til å bli hos dem selv
for at det skulle bli folk av dem?

Vi hadde aldri noen
agenda med dem,
å gjøre et annet menneske
så fredløst,
hvis de nå er mennesker,
disse kaldblodige reptilene,
så umenneskelige
og følelseløse
som de er

Alle vi her på jorden

Vi forestiller oss
at denne planeten er den eneste bebodde
verdenen i universet
vi er sikre på at vår rase er den mest suverene
og at vår tro og vår Gud er den helligste
vi innbiller oss at landet vårt er det beste riket på jorda
flagget vårt er det vakreste, fotballaget det tøffeste
vi tror at stedet, byen vi bor i
er den beste plassen i landet
og så vil vi ha det til
at vår familie er den utvilsomt beste familien
i hele området
så tenker du
at du selv så absolutt er den aller beste i familien din



Skiene mine

Første smak av redsel
for myndighetene når bestyreren
har overhørt noe i skolegården
han forsto språket, uten å ville det
uten å blottlegge det
forhør etter skoletid, jeg gikk i tredje klasse
hadde flyttet mye, tilhørte nomadenes
oppreiste stjerneluer for de åtte årstidene
tilhørte folket, kledd i nordlysfarger
som enda passet på at bålplassene ikke ble for mange
visste om krafta i reinsdyrhorn som bøyer seg fremover
i tredje klasse på barneskolen, lekte med de andre
sa noe, om skiene mine
ville ikke gå skoleskirenn, konkurrere, pese og puste anstrengt
eller vinne noen medalje
bestyreren forsto språket
uten at vi visste, uten at han ville si det
dele sin, vår smerte, med fortielsen
sa noe om skiene mine
urgammel samisk oppfinnelse
norsk nasjonalsport
ville ikke det, på hans måte, sa noe
han gjerdet min barnesjel inn
i en angstfull innhegning
full av angst som et knivsredd reinsdyr
og spurte meg, hva jeg mente, om skiene mine
hans ord, utspørrelsesmetoder
piskens ytterkant
ydmykelsen han selv hadde måttet tåle
for å forstå språket
ville han viske ut, straffe meg vekk fra
overføre noe av sitt skadede selv på meg
på oss som lekte i skolegården

glede, snøen, å leke sisten
han trodde nok ikke det var lett
å komme flyttende, bytte skole flere ganger hvert år
den fjellkulturen, den nomadismen
ville han hugge lassoen av

Framtida var som han
en bitter gulsott
som ikke ville se opprør mot ski
eller annet spire i mosen der ute på viddene
med en knyttneve i kateteret ville han
ikke berge oss, men fornede oss
på samme måte
som det i tusen år hadde kjørt blendavask i hjernen hans
jeg sa noe om skiene mine, ville ikke
bli straffet
han var ikke lykkelig norsk selv

Vi var der på skolen
for å få de stores flagg i våre hjerter
han skulle torturere det inn
jeg sa noe om skiene mine, og møtte skolegestapoen
hvor han kunne straffe i en enkel skihistorie
hans nasjonalisme, den misforståtte
uten farger, bare grått
selv uten rødt, hvitt og blått
i et jævla kors
som han mente at vi alle skulle bære sammen

Jeg skulle ikke si noe om skiene mine
på hans lappiske skole for fornorskning
skulle vi være fargeløse og klare
til å tjene industrisamfunnet
og arbeide flittig, som små maskiner
bruke jordas skoger, ødelegge oksygen
på alt det unyttige
flittige små maskiner
trenger mer, trenger alt
og kommer vi til himmelen med komagan på

sa noe om skiene mine



Seminaret

Det første samiske
seminaret
etablert av Thomas von Westen i 1716
for å kristne samene
eller som Wikipedia sier det om
seminaret i Trondenes og Lærerhøgskolen i Tromsø
etablert for å frelse
samefolket fra helvete

Sannheten er alltid
det totalt motsatte
av det kolonimakta sier
det ble etablert
for å huke samefolket
inn til helvete

Bort fra et naturlig liv
i glede
i naturen
med sin egen fredelige tro
som viser seg å være universell
her på jorden
er det mange, mange andre folkeslag
som brenner bål, bruker tromme som åndelig redskap
snakker med stjernene og som vet at
det er den sentrale solen av alle soler
Beaivvážiid Beaiváš
som er sjefen
de har bare aldri hatt
noen som helst slags trang
til å reise ut
og tvinge alle andre mennesker
til å gjøre det samme som de

eller til å forkynne at
det eneste du skal høre på er
din egen indre sannhet
og kraft

Beaivvážiid Beaiváš
Great Central Sun
Radien Eatni
Radien Áhčči
Radien Nieida
Radien Bárdni
Suorce, Yin Yang
Sáráhkká
Uksáhkká
Juoksáhkká
Máttaráhkká
Sáivu
Sáivu golle Beaiváš
Min máttut
Eallima Muorra
Great Central Sun
Beaivvážiid Beaiváš

Hjelpe samene til helvete

Det var til dette folket
hvis noaider
kunne gå på vannet
skape det de ville
ut av lyset
løpe som bjørner og ulver
svømme som
hvaler og laks
fly som svaner og ørner
at demondáža kom
og sa at samefolket
måtte reddes fra helvete

De mente nok at samefolket
skulle hjelpes TIL helvete
det samme helvete
som de hadde skapt
for seg selv
stengsler alle veier
lukket seg selv inne
i bur
hvor alt var forbudt
alt var redsel
alt var helvete
man skulle ikke røre seg
bare være redd
i buret til dáža
ikke være fri
ikke være glad
ikke være fredelig
IKKE VÆRE SAMISKE

På tide å utrydde alle naturfolk

På tide å utrydde alle naturfolk

Mysteriet er annerledes
krever at du kan strekke
bevisstheten din litt

Samene levde i unity consciousness
en høyere felles vilje
i en annen dimensjon
der lovene er annerledes, veldig utvidede
mange flere ting er mulige
enn den dimensjonen
dáža opererte fra
det satanistiske ståstedet
som gikk ut på å
utrydde alle naturfolk
fordi de ikke bare hadde kontakt med
men levde
i en annen bevissthet

Torturere, myrde, drepe, fange,
omstrukturere, indoktrinere

Gud skapte mennesket i sitt bilde
dáža ville omskape samene
i sitt

Den magiske kraften

Et folk
et vakkert folk som
levde i pakt
med naturen
og de universelle lovene
og trengte derfor
ikke å streve og slite for føden
fordi alt var ett
alt var vi
alt har alltid vært ett

Det vakre folket
det fredelige folket
kunne og kjente
til alt
magiens kraft var åpen
for dem
de kunne gå på vannet
de snakket med dyrene
de kunne løpe som ulver
gjøre seg om til bjørner
fly som langvingede fugler
kraften
folk i Europa
opsøkte folket
de var viden kjent
for sine krefter
til å kunne helbrede på øyeblikket
fikse forhold, manifestere ting
de kjente alle portaler
alle dna- og stjernekodene
og kunne tilkalle
hjelp, kraft, latter, liv

Alt var i lyset
de kjente lyset
portalene
visste hvordan de åpnes
og aktiveres
de hadde kraften
de hadde kontakten

Vi var det folket
vi var det
vi var
vi

Beaivváš mánát
Solens barn

De kom kledde i jern

Hva slags konto
har karmakontoret
for de som
med vold og makt
tvinger et folk
fra en fredelig
opphøyet
god tilværelse
til en
hvor de mener at
de har svarene
kan herske, herse og herje
bestemme hvem folk skal være
komme med sine falske bilder, guder og filosofi
alltid, alltid ser vi
arrogansen
uvitenheten
dumheten
dumme, dumme, dumme
stakkars dáža

Alltid tro at det er du
som har rett
uten å ha den fjerneste
anelse om
hva
som er
har vært
og alltid skal være

De kjente ikke energiene
i sin arroganse
og overtro
kom de
kledde i jern
de kjente ikke annet
enn vold
løgner og manipulasjoner
de herjet, angrep
massakrerte
de fredelige
hvor har vi hørt det før?
ikke her
ikke her
andre steder, men
ikke her

Jeg er

Åndefuglene forteller

Det blåser opp nå
forandringenes vinder
er endelig her
etter alle de vonde, triste årene
tusener av dem, fem hundre for oss
så er fremtiden her

Selveste kråkekongen
kommer
hviler i krystalltreet mitt
han er dyp i målet nå
dyp og klangfull

Randen av total frihet
stryker meg
over håret



Dansen inne i steinmolekylene

På natta ser jeg
treet utenfor
vinduet mitt
bli til et krystalltre

Med rypeskritt
på dagen
kommer Beaivi
og lyset nærmere

Midnattssol, den underjordiske sola

Tiden begynner på nytt
den sanne jorden
den sanne jorden
den sanne solen
den sanne månen kommer frem nå
mens vi puster
i det intense midnattssollyset
midt på vinterdagen
mens trærne står hvite

Alle maskinene, alle systemene
alle krokene, de falske lovene
de svarte løgnene
alle deres små systemer
snirklete lover
og gjemmekroker
som fremdriver dette helvete
smelter vekk
i det intense lyset
vaskes verden fri for
løgner, røverier og bedrag
tiden begynner på nytt
ikke med et brak, bomber og granater
men sakte med vindene
med smeltingen, mens solstrålene treffer
østavinden som blåser sterkt
forandringenes vinder er mange og sterke

Tiden begynner på nytt
Áigi álgá ođđasit

Leve blant reptiler

Hørene søker etter bål,
steiner og kvister

Finner bare plastkrus, bord
og stål

Øynene søker etter fugler,
stjerner, vingeslag, skyer, sol,
det gygne lyset

Ser bare vegger,
innestengte konstruksjoner

Føttene søker etter
mark, sand, jord, steiner,
fjære å gå i,
vidder å krysse

Finner bare den tykke
asfalten over jordas
pust, lunger og hjerte

Hjertet søker etter et
forståelsens ord, et nikk,
en bekreftelse av tilhørighet

Møter bare harde, kalde øyne
som aldri har sett



Solens barn

Våre formødre og forfedre
min måttut
fikk kraften sin gjennom Beavi
deres kronechakraer var åpne
de hadde direkte
kommunikasjon med
Beavi og var derfor
solens barn

Det er nylig kommet frem
at det er den store sentrale solen
som er det som før ble
tolket som Gud og gudekraft

Englenes måte å krige på

Gå vekk
ikke se på meg
jeg vet hvem du er
og hva du tenker
jeg hører ikke til
din sfære
våpnene dine virker
ikke på meg
etter alle de årene
du holdt meg i tortur
jeg har brutt meg fri
hvis du nærmer deg meg
i ufred, sinne
og med voldelige hensikter
løser jeg meg opp
forsvinner
for øynene dine
ikke se på meg
gå vekk

Så jeg slipper
å blåse
på deg





BEAIVVÁŠ MÁNÁT

Prologa

Doddjojun čielgi

60-70 jagiin
sámekultuvra leai
doddjojun čilggiin
fieradeamen grøfttás
olbmot ledje heaitán hállamin
sámegiela

Indoktrineringa leai nu garas
ahte sii ledje álfarot láhkai
massán iešdovdduset
viehka ollusat
ledje jáhkán sin
suhkkes giellásiidda
heahpanan ja čiehkádan

Ollusat áigo dál šaddat rivgun ja dážan
muhtumat šadde ge
maid de leš máksán
ja elle čihkosis ja behtus

Ollusat suhte
issorasat go soapmásat
Álge fas sámástit
mánáide ja vázzit gávttiiguin

Álggos ledje sii moattis

moarri leai garas
daid olbmuid gaskkas
geat ledje čiehkan
beahtán sámevuodaset
ja iešdovdduset

dat moattis ožžo garra
váidalusaid
muhtu sis leai hui somá
sii ledje nuorat
albma diekkár gájas gos
buohkat ge ledje idiotat
go sin soibme jallan
ja cuiggodedje

sis ledje ođđa dieđut
dološ áiggiid birra
maid vel dáža vissa vel ii lean
muitalan
muhto maid ieža ledje gávdnan

bálgá álgogeaži
ruovttoluotta
viidásut
duogábeallái

Nágguijat

Manga ledje dat nággu
ija
gos mii nákkáhalaimet
dáruiduhttima
diet sámevuohtha lea juoga maid Ošlo sápmelaččat
leat universitehtas fuobmán, ii mihkkige eará, logai
mu viellja ovdal go šattai sámeaktivistan

Sámi kultuvra ii leat eará go čikrađuollji
seaidnái hengejuvvun, die lea dat kultuvra mii lea,
logai mu ustít ovdal go šattai sámeneavttárin

Mis bat leat bustávat ?
dat leat menddo váddásat
midjiide oahppat, lohka mu siessá gii
diibmá oahpai spánskkagiela

Mun in máhte sámegiela, lean dušše
veaháš studeren dan,-gielista oahppaheaddji
gii lea eret Šažžálaččaid mañimuš sámegielhálli bearrašis

Maid nevriid don manat Tvai
guhkes vuovttain ja vel gákti badjelis
duššiid hállat sápmelaččai vuoigatvuođaid birra
in leat goassige nu heapanan
dáppe mii leat buohkat buorit dážat
lohka mu vilbeali mearrasámi fuolki
gii lea Bargibeallodaga báikkálaš jodiheaddji

Diet fánena juoigan
gal ii leat lahka ge musihkka
diet ii leat go báhkinvuohtha ja stuorra suddu
Dušše juhkan olbmut juiget
ja dušše juhkan olbmui lea Ailu namma
lohka mu fuolki
go gullá Áilohačča
min vuosttaš pláhta juoigi

Godde sin buohkaid

Oro jaska sámefánen
boahitit dás ja navdit dus lea vuoigatvuohta

Ja de Norgga stáhta
lohká ahte sii eai
mahkáš diehtán
maid sii ledje

Dihte viehka bures
bidje dievaslaš fámuidd
goddit sámi kultuvrra
dasa bidje visot ruđa
mii leš lean dalle
cegget dakkár ášodaga
mii galggai
ohcat ja oaguhit dan nuppi
álbmoga
geat orro measta
olles riikkas
sii galge jávohuttojuvvot
dulmojuvvot
jaskkoduuvvot
diet fasttes luondduolbmot
norgalaš ii gierdan
gal sin

Sii birgejedje ieža
muhto sii ledje
fiinnalunddot šiega olbmot
geaid sáhtii baldit
ja terroriseret, gitta otná gáhtanurkkiide

Galggai čeargut sidjiide
galggai visot, visot, visot fuonuhit
maid dal juo dat olbmot ledje
dáža leai dubmen
ahte dain ii lean
árvu
sis galgá
rivvet eret
visot, visot, visot
mii leš
dat leat earaláganat
dat eai leat dážat
dat eai leat norgalaččat
daid manjis galgá čolgat

Sis ii leat olmmošárvu
juos eai livčče lean
nu valit
juos livččii sáhttit fáhten daid dalán
livččii beassan goddit daid visot
muhto ledje dego návddit nu valit
dál mii beassat skuvlet daid
Go viimmat leat gárdon sin bákkus skuvllaide deike
masa norgalaš áiggistis bijaš visot ruđas
jávkadit, vuortnuhit eret dan
áddetmeahttun giela,
deid imašlaš luondduvieruid, jallas oskku
na sáhtána iežas oskku

Sin mánáid mii gárdut
dat uhca jallas rávkkažat go holvot
go mii huškut
risset

ja goaridit sin
juohke beavvi, sáhtána nammii
go sii leat birus vuolgán
nu mii fertet
lea min lossa noadđi
duot jallas, romis olbmot
mat ledje dás ovddas
min ovddas
eat mii lean go čorgemin gárdima
dego giđđabealddu rábut
sii ledje ieža das ovddas
min ovddas
dalle go mii bodiimet
oinniimet dalán
ahte diet leat ovddas
ja ahte daid ferte
čorget
čorget eret
vuoii mii bállet ieža dás
álo mii ieža
mii eat fuola gal sis
otnášii gitta agibeavái olgguštuvvot
sidjiide ii galgga ii goassige miikkige
ii ankke miige eará go maid mii
juolludit



Govadas baldon olbmot

Juos dáruiduhttin ii livčče leamaš
de min girjerádjosat
livčče dievva
vássán čálliguin
min iežamet Ibsen
livččii lean Strindberga
geas ledje sámi váhnemat

Son livččii oahppan sámegiela
ja dieđusge čállán
dan ollu riggásut sámegilli

Mii logašivččiiimet
Karen Anna Buljo máttaráhku
čállosiid
eksámenis jearahivčče mis
Lásse Piera nuorravuođa girjjiin
ja dáhtošedje dárkkistit gos son jođii Italias nuorran

Min dološ poehta ja noaidi
gii dolin čálii dovdduid divttaide
ja rievdadii Eurohpá girjjálašvuođa
mis livččii stuorra njuhton govva
Olaus Sirmas
Čearbma Ovlá
min sámi dološ girjerádjosis
gos mii čuojahivččiiimet
ležamet Áillohačča
birra jándoriid

Juohke áigejorggihanbeaivvis
juoiggašeimmet
dearppašeimmet govadasa
oččošeimmet fámuid
go min iežamet
sámi osku
livččii dalle seilon
go ii oktage livčče
programmeren min ballat
min govadasas

Juos dáruiduhttin ja goddimat
eai livčče leamaš

Njabirdeapmi báhpaoahpus dolin

Manjá go Ruotta lei vuoitán nu manga soadi Eurohpás,
de beaggigodii ahte
Sii ledje dáid vuottuid ala beassan sámi noiddiid veahkin
Sii bidje olbmo mii lei virgáduvvan beaggimiid šiggut, ruota
gonagasas, čállit čállošiid ahte
sápmelaččat leat áibbas dábalaš kristtalaš olbmot, ja ahte
ruotelaččat leat hirbmat čeahpes soahteolbmot
Sii dopme cegget Umeái báhpaoahpu sápmelaččaide,
vuoi sin kristtalašvuoda osku sáhtá
Duodaštuvvut ja eastadit Eurohpá beaggimiid sámi noaidevuodas
Ja dasto biddjui ekspidišuvdna davás gávdat ohppiid dán
báhpaskuvlii

Li oktage vuolgán eaktudáhtolaččat sin searvá, ii lean ávki oastalit
ge sin, go eai dat beroštan ruđas
Olus, eai ankke nu ollu ahte livčče ruđa dihte vuolgán fárrui
Sis ledje logimat soalddáha mielde, ja loahpas sii bivde gánddaid
meahcis
Ohce ramvuodii mat čohkkejedje olbmuid ja doppe fángejedje
moaddása, čuojahedje
Biellui sin áiteceggejuvvun girkus, vuoi olbmot bohtet sáhkket ja nu
ráhpo nuorra sáme gánddaid
Loahpas ledje nagodan fánget 8 sámibártni geat dál galge Uppsalai
báhpaskuvlii
Heandá, Gábe, Ovlá, Ánte, Juvvá, Ailu, Rainnek ja Dujá
fáktejuvvojedje manimus ija Gironis
Ovdal go heargeráidun vulge Gällivare guvlui
vuosttaš idjabottus, skábmaijas
guovssonástti báitagis
njákaledje jienajavohaga
Heandá, Gábe ja Ovlá
jávke duottargeđggiid gaskii
viehkaledje báhtui

ruoktut siidii
eai hearrát ja soalddáhat
fuobmán ovdal go
guovssonásti lei juo
šovkkodan beivviin suddan oktii
ii lean ávki jearahallat Ánte gácces
go sii eai gulahallan gielalaččat
Luleåas livččii stuorra fanas vuordimin
borjjastit máttás
eret sin eallimis
Ánte, Juvvá, Ailu, Rainnek ja Dujá
oidne daid amas olbmuid
sii ledje suhtus, čearggu hálle
lávlo ártegis áhkedis lávlagiid eahkedis romis ruosta jienain
sis ledje bahča borramušat, maid bártnit eai sáhtán borrat
ja nu ártegis fasttes hádja maid sin juhkosis maid ii
sáhtán juhkat, vaikke vel sii iske bágget sin
Ánte guovttos Ailluin
nágodeigga gálgat
ruotelaččaid horttiid
dagaheigga moivvi
ja livkkiheigga johkanjálmmis
eret beaivečuovggas
ovdal go Gällivare gillái jovde
dál dat gal hearrát suhte ja čergo
vel eanet
gávppašedje báttiid Gällivare márkanis
mainna čatne Rainneka, Juvvá ja Dujá
go Luláai vulge
moadde beavvi sii johte ná
báhpaskuvlla oahppit báttis gerresis
go viimmat sevnjodii veaigi bihkaseavdnjadin
Rainnekes suollemaš niibi čiekrjalasas ozas

son fáhtii dan
ja časkkii iežas ja Juvvá, geainna leigga oktii
čadnon luovus
nu soai jávkkiheigga meahccái
stuorra muoraid duohkái
leai álki čiehkádit ja jávkat
ohce han gal
huike ja čurvo
easkka leai ge álki garvit sin
okto Dujá dál
su gal gárre áibbas gitta
amas njabirdit
stuorra fatnasiin hearráid veagas
borjjastii Uppsalai
son ii lean goassige leamaš
dákkáraš stuorra geađgedálus
nu issoras, lohka uvssat, fasttes romis áibmu
gos leai Beaivváš, bieggá, johka, balvvat
gos ledje lottit
ilbmi mas son leai eallán
gos leai liegga dollagáddi?
su biktasat nu báhkkasat dáppe,
ja seammás nu ilgadis galmmas
mii dávttiid čarvvui
idja leai seammá go beaivi
dán bahča áimmus
dážain nu ártegis romis, guorus čalmmit
ja go hálle, son ii ádden ii maid ge
sii eai juoigan daikke boagustan
dušše čergo
ihkku su máttut sutnje hupme
son doaivui leat beassan ruoktut
siidii ja borramin dolas basson suovasbierrgu juo

hálešteamen áhčiinis
muhto leai áin dan seammá bahča
hájas, lohka uvssa duohken, ii ge hálidan
diehtit ge maid dat čergo

Guokte vahku dat elii Dujá
báhpaskuvlla oahppin Uppsalas
dan njeallenunppelogát beaivi
ledje su máttut árpmihan su
ja viežžan su Saivui

Nu nogai Uppsala sámegánddaide báhpaoahppu dan háve
duođaštan dihte ahte sápmelaččat leat áibbas dábálaš kristtalaš
olbmot
ja ahte Ruotta lea čeahpimus soahteriika Eurohpás

Sáráhkás dearvuođat

Beaiváža mánáid
nana nálli
vuignojuvvo heggii

Vuoigņa
lea ge ráfis
ráhkisvuođas
ilolaš ja buorre mielas

Várut maid smiehtat
ále smiehta bahás jurdagiid
ále bora nisojaffuid ja sohkkariid
ále jáhke sin giellásiidda
luohte alccet
iežat siskkildas fámuide

Searvva guovssahasain
dánssu suinna

Vuoigņa Beaiváža iežat
sisa juohke beaivvi
logi minuhta
deavdde iežat su golle
fámuin
ealáskahtá du goruda ja vuoigņa

ále jáhke sin suhkkes giellásiidda
dán háve sii eai šat ceavcce
áigi álgá ođđasit
oro jaska sámefánen
boahtit dás ja navdit dus lea vuoigatvuohta



Dás ii leat dárustit

Gii galgagšii gáddit ahte
dábálaš olmmošvuoigatvuodain mii
dážas alddis lea
šaddá dakkár helvet
dalán go mahká
galgá šjeafastaddat
sápmelaš ii oaččo nuo
daikke ná
sápmelaš lea duolva, láikkes fánen
nuoskkes, suola neavri
duolva dihkke biru
juhkkis šlárva
beargalat

Naba dáža ?

lea go sápmelaš das goassige
gielddimin dáža hállamis iežas giela ?
gáruheamen dáža oskku, hehttemen sin
mannamis kirkui ?
lea go sápmelaš goassige mannan sin kirkui
fallehan olbmuid doppe
gaikun sin eret doppe
ordnen neavvri stuorra dola
ja boaldán dážaid eallimá dan dolas
danin go leai su kirkus ?
lea go sápmelaš goassige boaldán
Visut dáža kirkuid ?
boaldán ja rigeren
rivven dáža daluid
ja gielddán su hállamis dároggiela ?
lea go sápmelaš
njuovvan, rivven ja
suoládan visut dáža opmodaga ?

gielistan ja botnan manjá
ahte dat lea su ?

Lea go sápmelaš
goas ge čállán
dážii dakkár lágaid
ahte visot gullá sutnje
ja álo de beassá dáža njeaidit dikkis
danne go ieš lea čállán visot lágaid ?

Livččii go sápmelaš
stressaluvvat
ja oaguišgoahtit dáža mánáid
hukset sidjiide stuorra bur kámmáriid

Livččii go sápmelaš
rivven sin mánáid
bággen doppe orrut
oahppan dihte “olmmožin” šaddat ?

Mis ii lean goassige
makkár ge
agenda singuin
ahte nuppi olmmoš nu
ráfi haga
juos juoba leš ge olmmoš
galbmavarat reperjilljá
olmmošmeahtun
dovdduid haga

Norgga varas stáhta

Bálgástis
láhčimen
vuos huksii
Cristianiai
Universitehta
oahpahan dihte
álbmogis alibu dássái
dastu ceggii
Norgga stáhta visot dalá
áiggi ruhta fámustis
ja ceggejedje
Trondanes/ Romssa
seminariuma
dápman dihte
dan sin dál
varas riikka
nuppi ássiid
Sápmelaččaid
dat eai galgan
gullat šat sin
boahtteáigái
gos sápmelaš ii
gávdnon šat
gos sin buhtes
šovkes riikaráját
livčče lean buorrin
dan Norgga stáhti
maid ledje ceggemin

Visot návccat
jorgaluvvojedje
dan ovttá guvlui
Norggas
beassat eret dan
Sámi vuoiŋgas
sin kristtalašvuodas
nu ruovde-skrubbejuvwon
aht dohko
ii šiehttan
eatni Eanan
ii Beaivváš ii Saivo
ii Eallima Muorra
sámegiella

Buohkaid buhtes luondu

Ja dál lea
dáža ja su vuoigŋa
moiven olles máilmmi
duobbariiddisguin
bahá vuoigŋan
tortuvran
oaguheamen visot mas
leš veaháš ge vuoigŋa
mas leš veaháš ge heagga
plánas melde
áiggošii mirkkuhuhttit
ja goddit visot
repenjilljái dássái
sii eai gierdda karbonaid ja buhtes luonddu
lea mirku sidjiide
ii gierdda friddjavuođa
vuođá Stálu
cegge dan
gohčoda dan
demokratian ja friddjavuohtan
dál de
ráhtasit visot dáža giellásat
oainnát go Stálu ?
dovddašit go juos
boahtá ovddal ?
ále dal oađe don ge
morit
čohkke fámuidat
duoba daid ruovttoluotta
maid ovdal addet
rivve dan ruovttoluotta
ále čolgat sin ƚeazzái
juoiggas

juoiggas nana luđiid
mat bistet
agibeavái
ja vel duobbeliidda
gos mii oktii
bođiimet, Beavváža mánát

Eanaháldi skeaŋka

Juoigat
juoigat alcceseset
smavva veahkkáža
etnama háldi
garra dálkkis
čájehit luotta
ruoktot
dat viehká
áiddo das ovddabealde
garra stoarbman
mieđušta oadjebasat
vuo
deaivvat
ja it dušša
meahccái
garra dálkin

luođis lea
mánnga šaldi
čoavdaga
ja bálgá

Eatnanháldit
leat hui
juoigalasat
leža maid
leat go gullan muoraid juoigamin ?

Na ba jogažiid ?
váriid ?
stuorra eanuid ?

Manne son luohiti leai nu
garrasit gildojuvvun ?



Joatkke fal badjelgeahččamis mu

Don leat primitiiva
dus ii leat jierbmi, lohke sii
go mii jáhkiimet
eatniEatnamii ja Beaivážii

Eai sii diehtán
ahte ii lean nu simpal
eatniEatnama kosmologijja
johtinmáđii
deaivadit su šaddadahtii
biebmun ja fámuin
mii buorida
su mánga kámmára mat
sidjiide leat čihkkon
mánggaivdnat
lešguđet fámuin
ollu vejolašvuodain ivdnásvuhtii
čiegus sánit
ollu čoavdagat bosástagas

Beaivážii Beaivekosmologijjas
jođát vel guhkeli

Oainnát viimmat dan
viisodaga
mii leai rivvejuvvun

Beaiváža Beaivvi jábalašvuolta
seamma nohkatmeahttun
go Eatnama ráhkisvuolta
sis ii leat olmmošvuolta
lea dego jápma, stirdun
olbmot mat lihkadit
eai dat boagus
eai dat muital
eai dat daga dovdin
eai dat jietnat
eai dat
eai fal
eai goassige
ruovdegavrrit

Álo go boldet mu

Mun lean
riegádan
dan suovas
mii badjánii
go cahkkehit
ja
boldet
min bassi govadasaid

Lean daid gunaiguin
maid
bieggaolmmái
buvttii
mun šadden
goarka huikádeamis
go goddališgoahtit
min luonddu

Mun lean
daid násttiiguin
mat dollet loguid
ja girddašit
juos imaštat
go oainnát mu



Soahti gollegielas

Eanaš olbmot dán máilmmis
riegádit iežaset etnigiel hálli dábálašvuhtii
sii hállet gielaset skuvllas
sidjiide oahpahuvo visot
sin gilli
ii oktage jeara dain
goassige makkár
vuoigatvuođain juohke sajis
hállat, čállit
doibmejít sin gielain kultuvran
leavggain, álbmotbeivviin
makkáraš rivttiin
sii ellet eallimiiddiset
ja hállet gielaset
nu mo dahket

Sápmelaččas eai leat
dat áibbas dábálaš
olmmošvuoigatvuođat
eai ge leat bállen
iečanassii
ráfis leahket
šat manga čuohte jahkái
ráfis ja lunddolaččat
sámástit
juoigat
suidnet gápmagiid
vuostákáfe juhkat
máinnastit
reaškit
noaidástallat
cuoiggukeahtá
hehttekeahtá

suoimmakeahtá
fallekeahtá
álo go oidne min
de álge sii
vašuhit
áitit
soaibmat
hehttet
gielidit
vašuhit
fuonuhit
gielidit
hehttet
vašuhit
áitit
oaguhit
givssidit
olgguštit
fuonuhit
gielistit

vašuhit

vašuhit

**Ruohta, ruohta gabbažan, Sirmá čuovggat oidnojit
Čearbma Ovlá / Olaus Sirma**

Vuosttaš sámi čálalaš poeta
gii čálii dovdduid iežas divttaide
almmuhuvvui Lapponia girjjis
Shefferus bokte

Vuosttaš stuorra girji sámiid birra
maid lohket Ruota gonagasa almmuhan
duođaštan dihte ahte sii eai lean
vuoitán stuorra sođiid
Eurohpás
Sámi noaidevuođa bokte
ja dan dihte

Čearbma Ovlá
leai okta daid gánddain
Thomas von Westen
leai meahcis fánngen alcces oahppin
báhppaskuvlii, seminariumii
son elii vuostehagus
leai noaidi
bággejuvvun báhppan
Ohcejot suohkanii

li Jovna liikon dan lossa
girkuáibmui, daikke juo báhpagárdimii
son ii gillen Ohcejogas ássat
muhto orui Sirmás gargus goadistis
doppe son bálli govadasain eallit

Okti mánus
goarjulii deatnofatnasiin Ohcejohkii
dálvit iežas herggiin
bággu virggistis doibmet
finai kirkustaddamin suohkanbáhpan
ovdal go fas dollii
Sirmái, eallit noaidin
báhpačuvlla guđii kirkobumbái

Álo son loktii Govadasa
Sirmá nástealbmái, juoiggadii
huradii
bivddii Nainasis vuoimmi
guorahalai siseatnama mánga jábálaš kámmára ja duovdagiid
jodii guhkás
guhkelii fievriddii Nainas su
siseatnamis fámoláš Beavvi Beavái
oahpásmuvai násttiiguin
namaid ja álššaid mielde

li makkárga mieska girkohájaid bissehii su
Čearbma Ovlá
bisui friddja olmmožin
Sirmá nástealmmi vuolde
dollagáttis iežas goadis
govadasainis

Orangše galbmon luopmánat guorba jagis

Dan jagi go
luopmánat galbmojedje orangše
glassačoaltun jeaggái
dan jagi eai šaddan
skáhpe eai čáhppes muorjit

Guorba jahki
nu mo eadnán livččii dadjalan

Dan jagi gávdnen
dološ bálgáid
maid sávzzat ja gusat vázze
kánske muhtun boazu maid
riebana idjabálggis
go šilljui lea jođus
munne máidnasiid leuddet
hervet daid
čuovgi beaktilis
guovssonásttiin
maid geafkala
ja ásaida deike Sápmái

Dan jagis
go násttit girddašit
ja Nainas
báittaša violehtta dollan
boalddesta eatnama
unohisvuodaid eret

Dan jagi
go min eana
lea fargga
friddja ruoktu
buohkaide
golggotmánus dan jagi
boahtá Vilges Gáranas Drotnet
girdi, jorada áimmus
lávlu
eahpidišgoađán
lea go dat
garjá
go rámskula soajáin
ja dadjá kra,kra

Vilges garjá
lávlu
čaba luđiid
golggotmánus, jokrameahcis
dan jagi

Dan jagi áigi botnjašuvai
jorgaluvvui
dan jagi

Goas eadni bohtá ruoktut?

Mu dološ olmmoš supereadni
lášmes lávkkážiin viežžala
biergguid, ađđamiid, firresta gumpposdáiggi
min árgabeai málesbeavdái
son johtta
viežžá Guovssahasas
bihtážiid
riessu daid
muohttagis goarru
gabba, geahppa, gápmagiid

Lattat luopmánat
leahkkasit su gaskaija Beaivvážis
šerres jienainis
juoiggasta
go illu loktana
vuorddašan eatni
veiggoda
gulan su soggiid gaskkas

Mu dološ olmmoš
supereadni
dat juoiggada

Huragállá áiggis

Govadas Áiggis
son hurada
huragállása luodfi
son bohtá
vácci
muhttumin girdi
son guoddá dola
váimmustis
ja suorbma gežiinis
soadjá ravddain
bosáda
ja cahkkeha dola
dološ árranii



**Hállidan glitt Tanya Busse, André Gall,
Bjørn Hatterud ja Sigbjørn Skåden, mu
lagamus olbmot dan čáppa proseassas.**

Váimmolaš glitu didjiide.

**Jeg ønsker å takke Tanya Busse, André
Gall, Bjørn Hatterud og Sigbjørn Skåden,
folkene som har vært nærmest på meg
under denne vakre prosessen.**

Hjertelig takk til dere alle.

Mary





